

Kitabiyat

Alev Gözcü, *Ergün Aybars ile Tarih ve Türkiye*, Zeus yay., İzmir, 2008, 218 sayfa.

Özet

Ergün Aybars ile Tarih ve Türkiye adlı kitap tüm yaşamını Kemalizm'e (*Atatürkçülük*) adanmış Ergün Aybars'ın öz-yaşam öyküsüdür. Ona göre, Kemalizm etik ve politik değerleri kapsayan bir yaşama biçimidir. Türkiye Cumhuriyeti bu değerlerin nesnel ya da kurumsal belirişidir. Bu yüzden, Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak tüm yurttaşların sorumluluğu ve yükümlülüğüdür. Kemalizm'in özü hümanizm olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla Ergün Aybars'ın yaşamının insan onuru ve özgürlüğüne saygı duymaya ve onu korumaya adanmış olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ergün Aybars, Atatürk, Kemalizm (Atatürkçülük), Türkiye Cumhuriyeti.*

Abstract

The subject of the book named *Ergün Aybars ile Tarih ve Türkiye* is autobiography of Ergün Aybars whose all life has been devoted to Kemalism (Atatürkçülük). For him Kemalism is a form of life that includes ethical and political values. And Turkish Republic is objective or institutional manifestation of these values. That's why it is a responsibility and obligation for all citizens to protect Republic of Turkey. The essence of Kemalism can be defined as humanism. So it will be true to say that whole life of Ergün Aybars has been devoted to respect and protect human dignity and freedom.

Key Words: *Ergün Aybars, Ataturk, Kemalism, Republic of Turkey.*

Ergün Aybars ile Tarih ve Türkiye, Atatürk, Atatürkçülük ve çağdaş Türkiye tarihi üzerine çalışmalarıyla tanınan ve alanının önemli tarihçilerinden biri olan Prof. Dr. Ergün Aybars ile yapılmış bir 'söyleşi' kitabıdır. Kitabın yöntemi, sorulan sorulara verilen yanıtlardan oluşmaktadır. Bu diyalektik içinde soruyu soran Alev Gözcü, yanıtlayan ise Ergün Aybars'tır. Söyleşi, söylenen söyleyenin hakikat arayışını dile getirdiği zaman ve ancak o zaman, sokratik anlamda bir diyaloga dönüşür. Diyalog, böylece, konuşmanın 'logos'a (evrensel us'a) katılmasıdır, eş deyişle, logosun konuşmaya dönüşmesidir. Logosa katılma olarak diyalog,

soru soranı ve soru sorulanı hakikatin ufuk çizgisinin içine alır. Soru, gerçeğin açıklığına yönelmişse logos tarafından yönlendiriliyor demektir. *Ergün Aybars ile Tarih ve Türkiye*'yi Türk 'geist'inin-'tin'inin- logosa katılımı olarak değerlendirmemizin nedeni Ergün Aybars'ın Alev Gözcü'nün sorularına verdiği yanıtlardır. Bu yanıtlarda Türk aklının nasıl aydınlandığı, başka bir deyişle logosun evrensel doğasına nasıl katıldığı anlatılmaktadır. Evrensel gerçeğin ussal(rasyonel) doğası kendisini ancak aydınlanmış bireylerin ussal toplumunda açığa vurur.

Türk Devrimi, Türk tininin (geist'inin) logosa katılmasının tarihidir. Çünkü bu devrim yoluyla Türk tini kendisini akıl-dışı dogmaların boyunduruğundan kurtarmış ve gerçekliğin özünün bilimsel bilgi ile açığa çıkarıldığı bir aydınlanma sürecini başlatmıştır. Bilimsel bilginin ışığı altına getirilen şeyler aklın nedensel bağlantısı sayesinde anlaşılır kılırlar. Aydınlanma, böylece, insanın kendisini ve dünyasını *rasyonel* olarak anlaması ve kavramasıdır. Büyük Atatürk'ün "*Yaşamda en gerçek yol gösterici bilimdir*" tümcesi Türk Aydınlanmasının akılcı özünü anlatır. Ergün Aybars tüm yaşamını Atatürk Devrimleri'nde gerçekleşen Türk Aydınlanmasının bu görkemli ve biricik tarihini anlamaya ve anlatmaya adanmıştır. *Ergün Aybars ile Tarih ve Türkiye* kitabı, bu yaşamın ana çizgilerine ilişkin soru ve yanıtların oluşturduğu biyografik bir sözlü tarih çalışmasıdır. Alev Gözcü sorularıyla, Ergün Aybars yanıtlarıyla okuyucuyu bu yaşama ve bu yaşamın tarihsel atmosferine tanıklığa davet etmektedirler. Zeus Yayınları bu daveti kitaba dönüştürmüş, İzmir ve tüm ülke halkının düşünsel beğenisine sunmuştur. Tarihsel duyarlılığı ve derinliği olan okuyucunun bu davete kayıtsız kalma olasılığı, eğer davetiye(kitap) ona ulaşmışsa, hemen hemen yok gibidir. Çünkü söyleşi kitapları bir bakıma tarihin belirli bir kesitinin dolayimsız ve edimsel deneyiminden oluşmaktadırlar. Onların bu yönüdür ki günümüzde söyleşi kitaplarına olan ilgiyi canlı tutmaktadır.

Ergün Aybars'ın bir öğrencisi olan Alev Gözcü'nün kitabın hazırlanışı sırasında izlediği tekniğin şu aşamaları kapsadığı söylenebilir; öncelikle Alev Gözcü tarafından sorular hazırlanmış ve bu sorular Ergün Aybars'a yöneltilmiştir. Ergün Aybars'ın verdiği yanıtlar ses kayıt aleti ile kaydedilmiş ve sonra da bu kaydedilmiş ses içeriği yazıya aktarılmıştır. Ergün Aybars'ın verdiği yanıtların içeriği ve kapsamına göre yeniden sorulara dönülmüş ve soruların içerik ve kapsamı yanıtlara göre yeniden düzenlenmiştir. Kitap, Alev Gözcü'nün yayınlanmış ilk çalışmasıdır. Yine bir söyleşi kitabı olan ve yukarıda anlattığımız aynı teknikle hazırlanan bir diğer çalışması ise *Tarih Yaşanmış Hayattır: Şerafettin Turan ile Söyleşi*¹ kitabıdır.

Yaşamın anlamı nedir? Bu temel felsefi soruya Ergün Aybars'ın verdiği yanıt yalındır: "İnsan sevgisi". Bu sevgi tek tek bireylerden başlayarak tüm insanlığa uzanan evrensel bir sevgidir. Evrensel insanlık sevgisi ve saygısı olarak hümanizm, böylece, Ergün Aybars'ın yaşam felsefesidir. İnsandan öncesi ve insandan sonrası yoktur, yalnızca insan vardır. Bu şu anlama gelir: insan dünyanın anlamıdır. Sevgisiz bir yaşamı ise Ergün Aybars şöyle anlatır: "*Sevenleriniz yoksa sizi bekleyen anlamsız bir yaşamdır*"².

¹ Alev Gözcü, *Tarih Yaşanmış Hayattır: Şerafettin Turan ile Söyleşi*, Şenocak yay., İzmir, 2008.

² Alev Gözcü, *Ergün Aybars ile Tarih ve Türkiye*, Zeus yay., İzmir, 2008, s.58.

İnsan sevgisi yaşam sevgisinin de kaynağı olur: “*Ben hayata seviyorum. Sevgi dolu gözlerle hayata bakarım. İnsanı ayırmadan severim*”³.

Peki, hümanizmin politik öğretisi nedir? Cumhuriyettir. Bu yüzden Ergün Aybars *cumhuriyetçidir*. Cumhuriyet, insanların kendi yaşamlarını kendilerini belirlemesidir. Cumhuriyetin özü, öyleyse, özgürlüktür. Özgürlüğün koşulu tüm insanların insan olmak bakımından, eşit olmasıdır. Bu yüzden Ergün Aybars özgürlükçü ve eşitlikçidir. Cumhuriyet bu bireysel özgürlük ve eşitliğin korunduğu politik dizgenin adıdır. Özgürlüğü korumak, insanı korumaktır. Hümanizm, böylece, cumhuriyetin temelidir. Cumhuriyet insanı, onu anayasal hukuk devletinin kurumsal güvencesi altına alarak korur. Devleti yüceltmek, böylece, insanı yüceltmektir. Bu yüzden Ergün Aybars *devletçidir*. İnsan özgürlüğünün nesnelleşmesi olarak devlet, soyut kurallar ve yasalar olarak bireylerin zihinlerinde yaşar. Devlet bireylerin koşulu iken bireyler de devletin koşuludurlar. Dolayısıyla tüm bireylerin devlet bilincine, anayasal hak ve özgürlüklerin bilincine erişmesi için halkın aydınlatılması ve kalkındırılması gerekir. Bu yüzden Ergün Aybars *halkçıdır*. Halkın bireysel özgürlüğünün dinsel baskılardan korunması için kamusal alanın ve iktidarın tarafsız ya da nesnel olması gerekir. Bu yüzden Ergün Aybars *laiklik*’ten yanadır. Laik, devletçi, cumhuriyetçi bir halkın özgür olması için her şeyden önce o halkın tümünün dışsal baskı ve tutsaklıktan bağımsız olması gerekir. Bu, bir halkın ortak idealler etrafında birleşmesini ve bir ‘ulus’ olma bilincine erişmesini gerektirir. Bu yüzden Ergün Aybars *ulusalçıdır*. Bir ulusun sürekli değişim süreci içinde doğal ve toplumsal gerçekliğin yapısına ayak uydurması, kendisinin de sürekli bir değişim süreci içinde olmasını gerektirir. Bu yüzden Ergün Aybars *devrimcidir*.

Ergün Aybars’ı cumhuriyetçi, laik, devletçi, halkçı, ulusçu ve devrimci olarak tanımlamakla, onun yaşam felsefesini belirleyen değerlere de ulaşmış oluruz. Bu değerler Kemalizm’in değerleridir. Ergün Aybars’ın sözleriyle, “*Benim hayatıma Atatürkçülüğün temel ilkeleri yön vermiştir*.”⁴

Kemalizm ile Demokrasi bağdaşır mı? Eğer kuramsal olarak konuşursak, Kemalizm’in ilkeleri demokrasinin zorunlu ön koşullarıdır. Bu ilkeler olmaksızın demokrasi kendisini koruyamaz. Laikliğin olmadığı yerde demokrasi dinsel ya da teokratik faşizme, anayasal bir hukuk devletinin olmadığı bir yerde demokrasi çoğunluğun diktatörlüğüne, halkçılığın olmadığı bir yerde demokrasi vahşi kapitalizmin sömürüsüne, devrimciliğin olmadığı yerde demokrasi durağan kurumların bürokratik baskısına, ulusalcılığın olmadığı yerde demokrasi halkların başka halklarca sömürgeleştirilmesine dönüşebilir. Dahası demokrasinin ön koşulu olarak Kemalizm demokrasi yönelimlidir; yani, demokrasi Kemalizm’in ereği ya da siyasal ufkudur. Atatürk demokrasiyi cumhuriyetin ideali olarak koymuştur. Ergün Aybars’ın sözleriyle “*Ben Türk devriminin demokrasi eğiliminde bir devrim olduğunu düşünüyorum. Bunun en somut örneğini Atatürk’ün yazdığı Medeni Bilgiler kitabında görüyorum. Atatürk kitapta demokrasiyi savunmaktadır. Bu kitabı ders kitabı olarak orta dereceli okullarda okutmuştur. Toplumun*

³ A.g.e., s.187.

⁴ A.g.e., s.38.

*aydınlatılması ve demokrasinin hayata geçirilebilmesi için Halkevleri kurulmuştur*⁵. “Atatürk’ün Türkiye’de Medeni Bilgiler kitabını yazdığı ve bu kitap aracılığıyla demokrasiyi genç kuşaklara öğretmeye çalıştığı yıllarda; Avrupa’da faşizm yükselen bir değerdi. Atatürk dönemi demokrasinin alt yapısının hazırlandığı bir dönemdir”⁶.

Kemalizm’in ilkeleri yalnızca bir devleti yöneten ilkeler değildir, onlar öncelikle bu devleti kuran ilkelerdir. Bu ilkelerin kaynağı yaşamın somut gerçekleridir. Onlar tarihsel ve toplumsal koşullara göre oluşturulmuştur ve Türk ulusunun emperyalizm karşısında var olmasının temel koşullarıdır. Bunun anlamı, bu ilkelerin yokluğunun ya da herhangi birinden ödün verilmesinin ölümle sonuçlanacağıdır. Kemalizm’in Ergün Aybars için yaşamın anlamı olmasının nedeni budur. Dolayısıyla Kemalizm öteki ‘izm’ler arasında herhangi bir ‘izm’, varlığı salt teorik bir seçim sorunu olan bir öğreti değildir. O varlığımızın temeli ve önkoşuludur ve bu yüzden Türkiye’nin edimsel varoluşu söz konusu olduğunda her türlü kuramsal tartışmanın üstünde olması gerekir. Bir varlığın kendi varlık nedenini, onu var kılan koşulları yadsıması, ihanettir. Kemalizm’i yadsımak öyleyse, eğer bilinçsiz ise gaflet; bilinçli ise ihanettir ve Ergün Aybars’ın affetmeği tek şey ihanettir. Peki, Ergün Aybars ihaneti neden affetmez? Bu konunun onun Cumhuriyet ve Atatürkçülük anlayışı ile yakından ilgisi vardır. Ona göre Atatürk’ün temsil ettiği değerler insanlığın temel değerleridir. Kemalizm’in politik boyutunun ahlaki temelleri vardır. Kemalizm özünde bir ahlak anlayışıdır. Kemalist devlet, bu ahlaki değerlerin kurumsal nesnelleşmesidir. Dolayısıyla Kemalizm’den ödün vermek belli ahlaki değerlerden ödün vermektir.

Kemalizm’in temel ahlaki değeri insanlık onuru ve haysiyetidir. Tüm öteki ahlaki değerler ancak bu temel değere hizmet ettiği sürece bir değer ve anlam kazanabilir. İnsanı onurlu kılmayan hiçbir ahlaki değer kendinde değerli değildir. Kemalizm böylece insanı ahlakın en son ereği olarak konular. İnsanlık onurunu korumak için yine insanın kendi çabaları sonucunda oluşturulan ahlak öğretisine ‘hümanist ahlak’ diyoruz. Bu anlamda Kemalizm’in ahlak öğretisi hümanizmdir. Hümanist bir ahlakın ön gereği laiklik ilkesidir. Ancak laik bir ahlak hümanist bir ahlak öğretisi olabilir. Çünkü örneğin teolojik ya da dinsel ahlak anlayışında ahlaki değerlerin yaratıcısı ve kaynağı insanın kendisi değil, metafizik ya da aşkın bir varlıktır. Teolojik ahlakta insan kendi eylemlerinin öz-belirleyicisi değil, dışsal bir istencin buyruklarının salt temsilcisi ya da aracıdır. Teolojik ahlak, bu yüzden insanı kendi başına bir amaç olarak değil, bir araç olarak görür. İnsan eylemlerinin dışsal bir istence göre değil de kendi istencine göre belirlenmesi bir öz-belirlenimdir. Ve Kant’a göre, özgürlük bir varlığın kendi kendisini belirlemesidir, öz belirlenimdir. Dolayısıyla teolojik ahlak insan özgürlüğü ile bağdaşamaz. Ergün Aybars bu yüzden laik ahlakın bir savunucusudur. Ergün Aybars’a göre laik ahlak olmaksızın ne cumhuriyet ne ulus-devlet ne de demokrasi olabilir. Çünkü “ulusal irade” dediğimiz şey, bir dünya görüşü değişikliğidir. İnsan yaşayışına ilişkin egemenliğin tanrıdan alınıp insanın kendisine verilmesidir. “Uluslararası irade dendiği zaman tanrı bakları yerine insan bakları sisteminin geçişidir. Rönesans ve hümanizmin getirdiği yeni bir anlayıştır bu. Referansını dinden aldığı söyleyen bir siyasetin demokrat olması söz konusu değildir. Demokrasiyi de benimsemiş olamaz. Din referansı olan bir

⁵ A.g.e, s.151.

⁶ A.g.e, s.152.

anlayış teokratiktir. İnsan referanslı bir anlayış ancak demokratik olabilir.”⁷ “Laikliğin tanımı evrenseldir. Özetle referansını dinden almayan bir yaşam biçimidir laik sistem”⁸.

Laik yaşam biçiminin referansı akıldır. Ussal bir varlık olarak insan doğadan kopar ve kendisine bir özgürlük uzayı yaratır. Akıl nedensel uslamlama yetisidir. Bu yeti sayesinde insan verili olanın görünüşüyle yetinmeyip görünüşün özüne yani gerçekliğe yönelir. Akılcılık, böylece gerçeklik sevgisidir ve ancak gerçekçi bir varlık yaşam sorunlarına çözüm üretebilir. Gerçekçilik doğal ve toplumsal dünya karşısında insanın doğal ayıklanmaya uğramayıp yaşamda kalmasını sağlamaktadır. Doğanın boyunduruğundan ya da belirleniminden kurtulup doğaya egemen olma süreci insanın kendi aklına güvenmesi ile başlar. Bilim bu özgüvenin ifadesidir. Bu yüzden Ergün Aybars’a göre akılcılık, insanlık onurunun korunmasında temel yol göstericidir. “*Aklın referansıyla ben sorunlarımızın üstesinden gelebileceğimizi düşünüyorum*”⁹. Kemalizm’in akılcı dünya görüşü Ergün Aybars’ı Kemalizm’e bağlayan en önemli etmendir. Rasyonel bireyler ve rasyonel bir toplum yaratma düşüncesi Türk devriminin temel ideali idi. Akılcılık Türk insanın yaşama istencidir, var olma kararlılığıdır. Bu yüzden “*ben bugün Türkiye için vazgeçilmeyecek bir düşünce olduğumu düşünüyorum Atatürkçü Düşünce Sistemi’nin. O hiçbir katı ‘nas’ bırakmadığını dile getirmiştir. Manevi mirası olarak bize akıl ve bilimi bırakmıştır. ... ‘Hayatta en hakiki mürşit ilimdir’ diyen, ‘Yurtta sulh, cibanda sulh’ diyen bir iradedir Atatürk*”¹⁰. Bu bağlamda, Ergün Aybars akıla ihaneti insana ihanet, insana ihaneti ise Cumhuriyet’e ihanet olarak algılar. Onun Cumhuriyet’e ve Atatürkçülüğe ihanet edenleri affetmemesinin nedeni budur.

Peki, “*gaflet, dalalet ve hyanel*” içinde olanlar kimlerdir? Cumhuriyet tarihimiz bunun yanıtını vermiştir: Gericiler, bölücüler ve bunlarla işbirliği yapanlar. Gericiler dini, bölücüler terörü ve işbirlikçiler AB’yi ve küreselleşme kavramını kullanmaktadırlar. Ergün Aybars’a göre “*Türkiye’de ciddi bir irtica tehdidi vardır*”¹¹. Ayrıca özellikle SSCB’nin dağılmasından sonra Türkiye’yi kullanmak isteyen ABD ve NATO Türkiye’yi yeniden biçimlendirmek istemiştir. Özellikle Doğu Anadolu’yu Türkiye’den koparma yolunda çalışmalara başlamışlardır¹². Öte yandan “*Avrupa Alevi ve Kürt azınlık diyerek ortaya çıktı. Bu ise tamamen yakıştırma ve yapıştırma olan bir şeydir. Evet, Kürt sorunu yok, PKK terörü sorunu var Türkiye’nin; yani PKK terörü yaratarak Kürt kökenli halkımızı kullanmaya çalışıyorlar. Türkiye’de bir Kürt sorunu yaratılarak Türk topraklarından bir bölüm ayrılacak isteniyor. Bu ayrılan topraklar Kuzey Irak’la birleştirilerek bir Kürt devleti oluşturulmak isteniyor*”¹³. “*Aslında Türkiye’nin karşılaştığı pek çok sorun, konuştuklarımızın tamamı küreselleşmenin olumsuz etkileridir. Küreselleşme sürecinde büyük güçler bütünleşirken ya da büyük devletler kendi bütünlüklerini korurken daha küçük ülkeleri küçük parçalara bölmek gibi bir boyutu var işin...*”¹⁴. “*Şimdilerde küreselleşme dediğimiz şey bilgi çağı döneminin yeni emperyalist*

⁷ *A.g.e*, s.178.

⁸ *A.g.e*, s.179.

⁹ *A.g.e*, s.148.

¹⁰ *A.g.e*, s.148.

¹¹ *A.g.e*, s.162.

¹² *A.g.e*, s.172.

¹³ *A.g.e*, s.s.176-177.

¹⁴ *A.g.e*, s.177.

*söylemidir. Bu süreçte fakir ülkeler daha da fakirleşmiş, iç savaşlar yaşamaktadırlar*¹⁵. Küreselleşmeyi emperyalizmin bir uzantısı olarak gören Ergün Aybars için emperyalizm kavramı Türk Kurtuluş Savaşı'nı ve Türk Devrimi'ni anlamada da temel kavramdır. Çünkü Ergün Aybars'a göre, Türk Kurtuluş Savaşı emperyalist güçlere karşı verilmiştir. Bu savaş, sömürge olmak istemeyen bir ulusun dünyaya başkaldırısıdır. Bu savaş, Türk halkının bağımsızlığa ve özgürlüğe olan tutkusunu ve iradesini yansıtır. Özgürlükten yoksun olmak insanlık onurundan yoksun olmaktır. Kurtuluş Savaşı insanlık onurunun zaferidir. Temel ideali insanlık onuru olan “*yeni devlet*” kurmak için Mustafa Kemal, Türk toplumunu emperyalizme karşı topyekûn bir savaşa hazırladı¹⁶. “*Türk devriminin ilk yönü anti-emperyalist oluşudur. Bu devrim ulusal egemenliğe dayalı, tam bağımsız yeni bir Türk Devleti kurarak tam olarak bayata geçmiştir. Türk devriminin ikinci yönü ise çağ gerisinde kalmış olan bir toplumu çağdaş bir topluma dönüştürmektir*”¹⁷. “*Türk devrimi, sömürülen ulusların emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesinin açık bir örneğini teşkil ediyordu*”¹⁸.

Emperyalizmin gerçek bir hümanist ahlakın değerleri ile bağdaşması olanaksızdır. Emperyalizm olgusunda bazı toplumlar başka toplumların çıkarı uğruna sömürülürler. Emperyalizmde, tüm insanların temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu anlayışı geçerliliğini yitirir. Dolayısıyla batı hümanizmi batı-dışı toplumları ötekileştirir, onları insanlık onurunun bir temsilcisi olarak görmez. Bunu yapmakla o, hümanizmin özüne aykırı davranır. Çünkü gerçek hümanizmde tüm insanlar potansiyel olarak insanlık onurunun bir taşıyıcısıdır. Dolayısıyla bir insana karşı davranışınız bile tüm insanlığa karşı tutumunuzu yansıtır. Batının emperyalist tutumu, öyleyse, Hümanist değerlerle bağdaşamaz. Gerçekte Batı bugün bu değerlerin çok uzağındadır ve çağdaşlık ölçütü olmaktan çıktığı söylenebilir. Çağdaşlığın batıcılık olmadığı burada bir kez daha görülebilir. Anti-emperyalist olmakla, Türk Devrimi ve onun değerler dizgesi olan Kemalizm hümanizmin gerçek temsilcisidir. Çünkü Kemalizm kendi var oluşu için öteki toplumları sömürmeye izin vermez. Her ulusun kendi sınırları içinde, bağımsız ve özgür olmasını ister. Tüm insanlara yaşama ve yaşamını belirleme hakkı vermekle, gerçek hümanizm, özünde barışçıdır. Bu öz, Atatürk'ün şu sözünde tüm açıklığıyla yansır: “*Yurtta sulh, cihanda sulh.*”

Hümanist bir yaşam biçimi sunan Kemalizm, öyleyse, evrensel bir ideolojidir. Kemalizm bir ideolojidir, çünkü onun ahlak ve politika öğretisi bir yaşama biçimi sunar ve bu yaşama biçiminin bireysel ve toplumsal düzlemde egemen olması için çabalar. Kemalist ideolojinin özü, özgür birey ve özgür toplumdur. Bu ideolojinin yöntemi ise akılcı–realizmdir. İlkelerini somut yaşam deneyiminden türetir. Bu anlamda dogmatik değildir. Birey ve toplum özgürlüğünü korumak için değişen yaşam koşullarına karşı “*rasyonel*” çözümler üretir. Onun yaşayan ve dinamik bir ideoloji olmasının nedeni aklın evrenselliğidir. Akılcılığın ilkeleri evrensel olduğu için Kemalizm’de evrenselleştirilebilir bir ideolojidir. Kemalizm’in gelişim ideali ve ölçütü aklın zamansal kazanımlarıdır. Kemalizm aklın kazanımlarını kendi kazanımları olarak

¹⁵ *A.g.e.*, s.178.

¹⁶ *A.g.e.*, s.165.

¹⁷ *A.g.e.*, s.167.

¹⁸ *A.g.e.*, s.169.

görür. Onun zaman-üstü olmasının, tüm çağların evrensel ideolojisi olabilme potansiyeli taşımasının nedeni budur. Bu yüzden Kemalizm'in güncelliğini ya da çağdaşlığını yitirmesi olanaklı değildir: “Atatürkçülüğün çağının geçtiğini savunanlar aklın, bilimin, haysiyetin çağının geçtiğini söylemektedirler aslında. Benim bu değerlerin çağının kapandığını kabul etmem olanaksız”¹⁹. “Ulusal devletin ancak laik devlet şeklinde sonsuza kadar devam edeceğini, bağımsızlığın bir haysiyet meselesi olduğunu söyleyen, ilkeleri olan bir iradenin çağının geçmiş olduğunu ileri sürmek bence gasletten ihanete kadar uzanan bir çizgide konumlandırılabilir ancak”²⁰. İhanet olgusu Ergün Aybars'ı derinden yaralar. Çünkü Ergün Aybars Cumhuriyet'e yapılan ihaneti kendisine yapılmış sayar; kişiliği o denli özdeşleşmiştir Cumhuriyet'in değerleri ile. Cumhuriyet'e yönelik saldırıları insan özgürlüğüne ve onuruna yapılmış saldırılar olarak görür. İnsana ne denli saygı duyuyorsa Türk Devrimi'nin değerlerine de o denli saygı duyar. Cumhuriyete yapılan ihaneti tüm insanlığa yapılmış bir ihanet olarak algılar. İhanet olgusu Ergün Aybars'a göre cumhuriyetin gelişiminin önündeki en önemli engeldir. “Türkiye’de Cumhuriyet’in sorunu ihanetle karşılaşmış olmasıdır”²¹. Cumhuriyete yapılan ihanet yalnızca bireysel bir ahlaki kusur olarak kalmaz ama ayrıca bir ulusun var oluşunu tehlikeye sokar. Bu yüzden hiçbir hümanist insan ihanet olgusunu görmezlikten gelemez. İhanete kayıtsız kalmak insanlığa kayıtsız kalmak anlamına gelecektir. Ergün Aybars ihanetle savaşmayı ahlaki bir ödev ve bir yurttaşlık sorumluluğu olarak görür. Hainleri çevresinden ve cumhuriyetin kurumlarından uzaklaştırmaya çalışır. “Tek sevmediğim hainlerdir. Ülkeme ve Atatürk’ün kurmuş olduğu laik Cumhuriyet’e saldırıda bulunanları sevmem”²². Ama ihanetler Ergün Aybars'ı Kemalist mücadelesinde yıldırmamıştır ve yıldırmayacaktır. Onun Kemalizm'in hümanist değerlerini yüceltme çabası tüm kararlığı ile sürmektedir. Yaşamı ancak ölüm sonlandırabilir. Ve yaşamın anlamını Kemalizm’de bulan birinin çabası ancak o gözlerini hayata yumduğunda sonlanabilir. Ama bu doğal olgu bile Ergün Aybars'ın Atatürk ve Cumhuriyet sevgisini kesintiye uğratamaz. Çünkü onun bu sevgisi kitaplarında sonsuza yaşayacaktır.

Ergün Aybars, Atatürk'ün manevi kızı olan Afet İnan'ın ve ayrıca Atatürk'ü tanıma onuruna erişmiş Enver Ziya Karal'ın bir öğrencisi idi. Özellikle Enver Ziya Karal, Ergün Aybars'ın kişisel ve bilimsel yaşamında olumlu anlamda çok derin izler bırakmıştır. Bu izlerin başında Atatürk sevgisi ve saygısı gelmektedir. Ergün Aybars gerek gündelik gerekse akademik yaşamında bu sevgi ve saygıyı yansıtmaya ve yaymaya çalışmış, Kemalizm'in, deyim yerinde ise, somut kalp atışı olmuştur. Dolayısıyla Ergün Aybars'ı tanıyanlar onun sayesinde Atatürk'e, Atatürk döneminin Kemalist ruhuna bağlanmaktadır. Ergün Aybars, yaşayan Kemalizm'in çelik iradeli halkalarından biridir. Bu kitap da, öğrencilerine ve okurlarına bu halkaya katılmak ve yaşam biçiminin bir parçası olmak olanağını sunmaktadır.

Serdar ŞEN*

¹⁹ *A.g.e.*, s.129.

²⁰ *A.g.e.*, s.149.

²¹ *A.g.e.*, s.s.172-173.

²² *A.g.e.*, s.187.

* Araştırma Görevlisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, (logos_kosmos@yahoo.com).